

Aleg. 63

Sprawozdanie

Wydziału krajowego o udzielaniu pożyczek bezprocentowych na osuszanie i drenowanie gruntów.

Wysoki Sejmie!

Po myśli § 1. umowy zawartej między c. k. Ministerstwem rolnictwa a Wydziałem krajowym w sprawie udzielania bezprocentowych pożyczek na osuszanie i drenowanie gruntów, której odpis został sprawozdaniem z dnia 25. stycznia 1907 L. 9.550 Wysokiemu Sejmowi przedłożonym, Wydział krajowy zaciągnął w Banku krajowym 1-szą pożyczkę 500.000 kor. w 4°/_o obligacjach komunalnych IV. emisji Banku krajowego, której plan umorzenia załączamy %.

Al.

Pożyczkę tę zrealizowano w dniu 2. maja 1907, a spieniężywszy powyższe obligacje po kursie 96¹/₂, uzyskaną gotówkę w kwocie 483.917 kor. 13 hl. ułożono w Banku krajowym na osobnym rachunku bieżącym.

Różnicę między uzyskaną gotówką a nominalną wartością efektów w kwocie 16.082 kor. 87 hl. pokryto z dotacji dyspozycyjnej na drobne melioracje.

Procenta od tej pożyczki w roku 1907 niścił w myśl przytoczonej na wstępie umowy c. k. Skarb państwa w dwóch półrocznych ratach po 10.250 kor., płatnych 1. marca i 1. września.

Wskutek starań Wydziału krajowego, przytoczonych w sprawozdaniu za rok 1906, c. k. krajowa Dyrekcja Skarbu rozporządzeniem z dnia 20. lutego 1907 L. 10.040 udzieliła funduszowi krajowemu uwolnienie od należności stemplowych i bezpośrednich od dokumentów odnoszących się do zaciągnięcia rzeczonej pożyczki, po myśli artykułu I-go ustawy z dnia 25. marca 1902 Dz. p. p. Nr. 70, z zastrzeżeniem, że rzeczona pożyczka użyta zostanie wyłącznie na cele osuszania i drenowania gruntów.

Działając w myśl programu przedłożonego w roku ubiegłym Wysokiemu Sejmowi, Wydział krajowy przyznał w roku 1907 z wspomnianego funduszu pożyczek bezprocentowych:

w I. okręgu, obejmującym powiat polityczny Buczacz, na drenowanie gruntów w czterech majątnościach ogółem 110.400 kor.;

w II. okręgu, obejmującym powiaty Przemysł, Lisko, Sambor, Dobromil, na drenowanie gruntów w trzech majątnościach ogółem 64.000 kor.;

w III. okręgu, obejmującym powiaty Rzeszów, Strzyżów, Krosno, Sanok, na drenowanie gruntów w trzech majątnościach ogółem 103.520 kor.;

w IV. okręgu, obejmującym powiaty Nowy Sącz, Grybów, Gorlice i Limanowa, na drenowanie gruntów w czterech majątnościach ogółem 80.640 kor., wreszcie w V. okręgu, obejmującym powiaty Wieliczka i Podgórze, na drenowanie gruntów w czterech majątnościach oraz gruntów należących do miasta Wieliczki ogółem 107.966 kor. 02 hl.

Razem przeto w r. 1907 przyznano 19 pożyczek w łącznej kwocie 466.526 kor. 02 bal.

W porównaniu z będącą do dyspozycji sumą 500.000 kor., mniej o 33.473 kor. 98 hal., a to z tego powodu, że kwotę tę zarezerwowano na drenowanie gruntów włościańskich w gminach Lednica niemiecka i Bieranów, które roboty w myśl zatwierdzonego przez c. k. Ministerstwo rolnictwa programu miały być w roku 1907 rozpoczęte.

Ponieważ jednak interesowani właściciele gruntów drenować się mających w gminie Lednica niemiecka odstąpili od zamiaru wykonania tej melioracji, a c. k. władza polityczna do końca 1907 roku nie uznała za zawiązaną spółki dreuarskiej w Bieranowie, mimo starań Wydziału powiatowego w Wieliczce i konsensu na wykonanie zaprojektowanych robót nie udzieliła, przeto powyżej wyszczególniony kredyt w roku 1907 nie mógł być w zupełności wyczerpanym.

W celu wytyczenia i nieustannej kontroli wykonywanych robót oraz odnośnych rachunków, Wydział krajowy wydelegował na koszt funduszu krajowego na cały okres robót pięciu inżynierów krajowego biura melioracyjnego, przydzielając im odpowiednią liczbę krajowych dozorców melioracyjnych, względnie drenarskich.

I tak kierownictwo robót drenarskich w I. okręgu poruczył Wydział krajowy inżynierowi adjunktowi krajowego biura melioracyjnego, p. Karolowi Klimowiczowi;

w II. okręgu inżynierowi adjunktowi, p. Zdzisławowi Pierożyńskiemu;

w III. okręgu inżynierowi adjunktowi, p. Włodzimierzowi Bartoszowi;

w IV. okręgu inżynierowi, p. Franciszkowi Bernkopfowi, wreszcie

w V. okręgu kierownikowi Expozytury krajowego biura melioracyjnego w Krakowie, p. Franciszkowi Vetulaniemu, przydzielając mu do bezpośredniego czuwania nad wykonaniem robót tamtejszych inżynierów p. Antoniego Ponikowskiego, następnie po ustąpieniu tegoż ze służby krajowej inżyniera p. Teofila Wszelaczyńskiego.

Z końcem każdego miesiąca wymienieni powyżej kierownicy przedkładali Wydziałowi krajowemu do sprawdzenia rachunki robót prowadzone podług instrukcyi rachunkowej dla krajowych przedsiębiorstw melioracyjnych (Dz. u. i rozp. kraj. Nr. 68 z r. 1887).

W miarę postępu robót Wydział krajowy asygnował do rąk interesowanych właścicieli na wniosek wymienionych kierowników odpowiednie zaliczki do wyrachowania na poczet bezprocentowej pożyczki z funduszu złożonego na rachunku bieżącym w Banku krajowym.

Mimo starań kierowników ogólny postęp rzeczonych robót w roku 1907 nie był znacznym.

Powodem tego była z jednej strony ta okoliczność, że sankcyja Najwyższa uchwały sejmowej w przedmiocie zaciągnięcia pożyczki dość późno zakomunikowaną została Wydziałowi krajowemu, wskutek czego nie było dostatecznego czasu dla załatwienia formalności połączonych z zeznaniem skryptów dłużnych przez interesowanych właścicieli i dla zainstalowania udzielonych pożyczek w stanie biernym majątności, na hipotekę których pożyczki zostały udzielone, a Wydział krajowy nie mógł wcześniej zamówić potrzebny materiał drenowy i zarządzić roboty. Z drugiej zaś strony, stosunki klimatyczne w roku 1907 były, jak to powszechnie wiadomo, w wysokim stopniu niekorzystnie dla tego rodzaju robót. Wreszcie przez cały okres robót dawał się odczuwać wielki brak robotników, którzy, nie mając z wczesną wiosną zamówień na roboty i zajęcia, poszukali pracy poza granicami kraju.

W celu przyspieszenia postępu robót Wydział krajowy oddał nawet drenowanie gruntów w jednej majątności w powiecie buczackim za zgodą interesowanego właściciela w przedsiębiorstwo Bankowi melioracyjnemu we Lwowie, mając do obecnego kierownictwa tegoż Banku wszelkie zaufanie, jakkolwiek w myśl postanowień § 4. regulaminu o udzielaniu bezprocentowych pożyczek wykonanie robót takich ma być z reguły prowadzone we własnym zarządzie,

Ogólny postęp robót do końca r. 1907, oraz koszty tychże robót, obejmujące materiały, robociznę i dozór, jednak bez pomocy inżynierskiej, której koszty, jak wyżej wspomniano, poniósł fundusz krajowy, przedstawia następujące zestawienie:

Okręg	Powiaty polityczne	Majętności	Obszar wydrenowany	Wyplacona kwota		Średni koszt drenowania 1 morga koron	U w a g a
			w hektarach w morgach	kor.	gr.		
I.	Buczacz	4	238 ha 414 morg.	80827	17	195	Mały odstęp drenów, daleki przewóz rurek drenowych.
II.	Przemyśl Lisko Sambor Dobromil	3	55 ha 96 morg.	23073	46	240	Mały odstęp drenów, kamienne podglebie, daleki przewóz rurek drenowych.
III.	Rzeszów Strzyżów Krosno Sanok	3	237 ha 406 morg.	48935	75	120	Większy odstęp drenów, ponadto w wykazanej powierzchni znaczny procent łąk osuszonych rowami.
IV.	Nowy Sącz Grybów Gorlice Limanowa	3	161 ha 280 morg.	48709	18	174	Kamieniste podglebie.
V.	Wieliczka Podgórze	5	249 ha 433 morg.	65242	72	150	Mały odstęp drenów. wielka ilość robotników, blizki dowóz drenów.
	Razem	18	940 ha 1629 morg.	266788	28	163	

Ogółem tedy z kredytu 466.526 kor. 03 hal. wydano po koniec roku 1907 zaledwie 266.788 kor. 28 hal., reszta zaś, t. j. 199.737 kor. 74 hal. pozostała na razie na lokacyi w Banku krajowym.

Narosłe odsetki z ulokowanej w Banku krajowym gotówki w kwocie 8.163 kor. 04 hal. przypadają w myśl powyżej przytoczonej umowy c. k. Skarbowi państwa.

Nadmienić w końcu należy, że w jednej majątności w IV-tym okręgu, z powodu braku rurek drenowych w roku 1907 robót wcale nie rozpoczęto, jakkolwiek pożyczka na drenowanie gruntów w tej majątności została zrealizowana, stąd w powyższem zestawieniu wykazano roboty tylko w 18 majątnościach, chociaż, jak wyżej wspomniano, udzielono 19 pożyczek.

Podnieść w tem miejscu należy, że brak rurek drenowych, niedostarczonych w porę mimo zobowiązania przez fabryki, był także w znacznej części powodem opóźnienia robót, jak również nieraz znacznego zwiększenia kosztów tychże. Niezałożone bowiem zaraz po wykopaniu rowki drenowe waliły się wskutek wpływów atmosferycznych i nieraz ponownie musiały być kopane, a przynajmniej podczyszczane.

Istniejące w kraju liczne cegielnie produkują stosunkowo mało rurek drenowych, nie mając w tem takiego zysku, jak z wyrobu dachówek, na które popyt jest

z każdym rokiem większy i zamówień na drewny w większej ilości nie chcą przyjmować. Wydział krajowy widział się przeto zmuszonym na rok 1908 zaniechać zamawiania rurek drenowych dla poszczególnych robót i pozostawił to interesowanym właścicielom gruntów drenować się mających, dając im przez to możliwość na wypadek, gdy w żadnej z krajowych cegielni nie będą mogli dostać drenów, sprowadzić je z pozakrajowych cegielni.

Oдноśne rachunki fabryk drenów bywają z reguły bezpośrednio przez kasę krajową na poczet udzielonej pożyczki wypłacane.

Faktyczne rozpoczęcie przez Wydział krajowy akcji przy wykonaniu robót osuszających przy pomocy bezprocentowych pożyczek spowodowało, że do dnia 12. maja 1908 wpłynęło dalszych 34 zgłoszeń od 32 właścicieli obszarów dworskich i 2 gmin, względnie włościan o udzielenie bezprocentowych pożyczek na wykonanie osuszenia rowami lub na drenowanie z 25 powiatów, a mianowicie:

1)	powiat Bóbrka	1 folwark dworski,	160	morgów drenowania
2)	" Bochnia	1 spółka włośc.	80	" "
3)	" Brody	1 folwark dworski	800	" "
4)	" Brzesko	4 " "	1750	" "
5)	" Buczacz	1 " "	400	" "
6)	" Cieszanów	1 " "	300	" "
7)	" Gorlice	1 " "	10	" "
8)	" Grybów	1 " "	40	" "
9)	" Jarosław	2 " "	1025	" "
10)	" Jasło	1 " "	400	" "
11)	" Jaworów	1 " "	240	" "
12)	" Kraków	1 " "	38	" osusz. rowami
13)	" Mielec	1 " "	1237	" drenowania
			i 1820	" osusz. rowami
14)	" Mościska	3 " "	717	" drenowania
			i 200	" osusz. rowami
15)	" Pilzno	1 " "	50	" drenowania
16)	" Podhajce	1 " "	150	" "
17)	" Przemyśl	1 " "	250	" "
18)	" Przeworsk	1 " "	100	" "
19)	" Rohatyn	2 " "	1040	" "
20)	" Sanok	2 " "	315	" "
21)	" Stanisławów	1 " "	80	" "
22)	" Strzyżów	1 " "	500	" "
23)	" Tłumacz	1 " "	800	" "
24)	" Wieliczka	2 " "	586	" "
25)	" Złoczów	1 włościanin	3	" osusz. rowami

Ogółem tedy zgłoszono o wykonanie osuszenia

rowami	2.061 morgów
drenami	11.030 "
									Razem	13.091 morgów.

Doliczywszy wyżej wykazane nowe zgłoszenia do 193 dawniej wniesionych, których wykaz przedłożony został Wysokiemu Sejmowi w odnośnym sprawozdaniu za rok ubiegły przedłożonem, okazuje się, że do dnia 12. maja 1908 roku wpłynęło ogółem 227 zgłoszeń o wykonanie robót dla osuszenia drenami lub rowami 50.684 morgów.

Z 227 zgłoszeń powyższych do 12. maja b. r. załatwiono (t. j. pożyczkę zrealizowano) 28 dla wydrenowania względnie osuszenia rowami ogółem 5.305 morgów, 12 zaś zgłoszeń obejmujących roboty na obszarze 2.308 morgów cofnięto.

Wobec tego pozostało na lata przyszłe do załatwienia ogółem 187 zgłoszeń osuszenia 46.071 morgów przy pomocy bezprocentowych pożyczek.

Powód, dla którego o pożyczki bezprocentowe na drenowanie nie zgłaszają się w znaczniejszej liczbie włościanie, wyjaśniliśmy już w zeszłorocznem sprawozdaniu. Leży on w tem, że znajdują oni większą korzyść w korzystaniu z subwencji państwa i kraju, wynoszących 50% lub 66% kosztu.

Ze zgłaszających się właścicieli tabularnych przypuszczaliśmy do korzystania z pożyczek w pierwszym rzędzie najmniej zamożnych, nie udzielając pożyczek osobom, które rozporządzają własnymi funduszami na podjęcie tych melioracyi lub mogą je z łatwością uzyskać po niskiej stopie procentowej i dogodnych innych warunkach.

Przedstawwszy powyższy stan sprawy, Wydział krajowy wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Sejm przyjmuje do wiadomości sprawozdanie Wydziału krajowego z dnia 19. maja 1908 L. 41.936 o udzielaniu pożyczek bezprocentowych na osuszenie i drenowanie gruntów.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Marszałek krajowy:

St. Badeni, w. r.

Sprawozdawca:

Dr. Tadeusz Pilat, w. r.

Członek Wydziału krajowego.

Alegat do sprawozdania Wydziału kraj. LW. 41936/08.

L. 1096.

Bank krajowy Królestwa Galicyi i Lodomeryi z W. Księstwem Krakowskiem.

Plan umorzenia

pożyczki kor. 500.000 w 4% obligacyach komunalnych III. emisji Banku krajowego
 Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem
 udzielonej Wysokiemu Wydziałowi krajowemu we Lwowie.

Data wymagalności			Nr. porząd. raty	Półroczna rata		Z tego przypada na						Kapitał do spłacenia pozostały		Uwaga
						kapitał		procent		dodatek admin.				
rok	miesiąc	dz.		kor.	gr.	kor.	gr.	kor.	gr.	kor.	gr.	kor.	gr.	
1907	wrzesień	1	1	10.250	—	—	—	10.000	—	250	—	500.000	—	
1908	marzec	1	2	"	—	—	—	10.000	—	250	—	"	—	
"	wrzesień	1	3	"	—	—	—	10.000	—	250	—	"	—	
1909	marzec	1	4	"	—	—	—	10.000	—	250	—	"	—	
"	wrzesień	1	5	"	—	—	—	10.000	—	250	—	"	—	
1910	marzec	1	6	"	—	—	—	10.000	—	250	—	"	—	
"	wrzesień	1	7	"	—	—	—	10.000	—	250	—	"	—	
1911	marzec	1	8	"	—	—	—	10.000	—	250	—	"	—	
"	wrzesień	1	9	"	—	—	—	10.000	—	250	—	"	—	
1912	marzec	1	10	"	—	—	—	10.000	—	250	—	"	—	
"	wrzesień	1	11	"	—	—	—	10.000	—	250	—	"	—	
1913	marzec	1	12	"	—	—	—	10.000	—	250	—	"	—	
"	wrzesień	1	13	"	—	—	—	10.000	—	250	—	"	—	
1914	marzec	1	14	"	—	—	—	10.000	—	250	—	"	—	
"	wrzesień	1	15	"	—	—	—	10.000	—	250	—	"	—	
1915	marzec	1	16	"	—	—	—	10.000	—	250	—	"	—	
"	wrzesień	1	17	"	—	—	—	10.000	—	250	—	"	—	
1916	marzec	1	18	"	—	—	—	10.000	—	250	—	"	—	
"	wrzesień	1	19	"	—	—	—	10.000	—	250	—	"	—	
1917	marzec	1	20	132.687	50	125.000	—	7.500	—	187	50	375.000	—	
"	wrzesień	1	21	7.687	50	—	—	7.500	—	187	50	375.000	—	
1918	marzec	1	22	130.125	—	125.000	—	5.000	—	125	—	250.000	—	
"	wrzesień	1	23	5.125	—	—	—	5.000	—	125	—	250.000	—	
1919	marzec	1	24	127.562	50	125.000	—	2.500	—	62	50	125.000	—	
"	wrzesień	1	25	2.562	50	—	—	2.500	—	62	50	125.000	—	
1920	marzec	1	26	125.062	50	125.000	—	—	—	62	50	—	—	
				Razem K.		500.000	—							

Przy każdej racie należy złożyć na stempel do rachunku hal. 10.